

Date
 28/04/2020

1 Hvordan kan en brukerfinansiert tariffutjevning gjennomføres?

Formålet med dette dokumentet er å presentere hvordan en brukerfinansiert tariffutjevning basert på NVEs metode for å bevilge tilskudd til utjevning av nettariffer kan implementeres i praksis. Dokumentet er utarbeidet av AFRY Management Consulting på oppdrag fra Distriktsenergi.

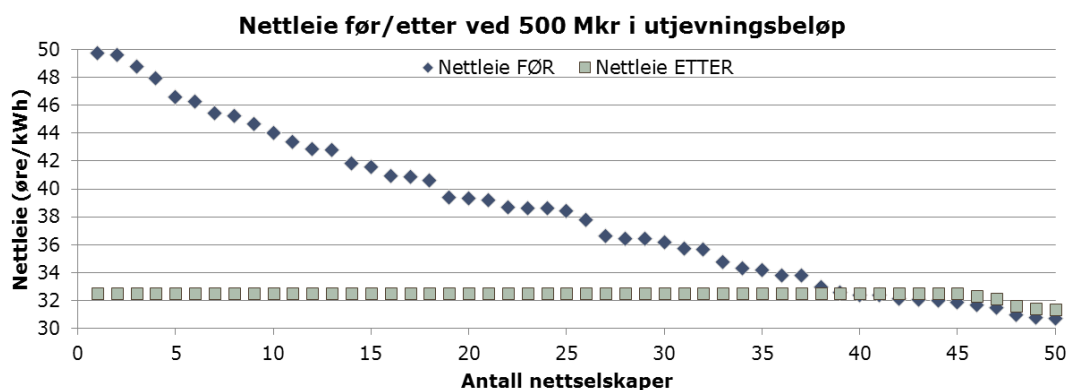
1.0 Virkningene av en brukerfinansiert tariffutjevning

Avhengig av hvilke målsetninger som blir satt for nettleien som alle nettkunder maksimalt skal betale vil *utjevningsspotten*, *antall selskaper* som får en reduksjon i nettleie, *avgiften* som nettkundene må betale og tilhørende *årlig beløp* basert på et gjennomsnittlig forbruk variere. Tabell A illustrerer hva ulike målsetninger medfører på disse punktene, og Figur A illustrerer nettleien før (blå plott) og nettleien etter (grønne plott) tariffutjevning.

Tabell A: Sammenheng mellom ambisjon for maksimal nettleie og omfordelinger blant nettkundene

Maks. nettleie i øre/kWh	Utjevningsspott	Antall selskaper som får en reduksjon i nettleie	Tilsvarende avgift i øre/kWh	Beløp for en husholdning (20 000 kWh i forbruk)
45 øre/kWh	30 Mkr	8	+ 0,04 øre/kWh	8 kr/år
40 øre/kWh	109 Mkr	18	+ 0,14 øre/kWh	28 kr/år
35 øre/kWh	297 Mkr	32	+ 0,38 øre/kWh	76 kr/år
32 øre/kWh	500 Mkr	40	+ 0,64 øre/kWh	128 kr/år
30 øre/kWh	701 Mkr	55	+ 0,90 øre/kWh	180 kr/år

Figur A: Nettleie før og etter tariffutjevning for de 50 nettselskapene med høyest gjennomsnittlig nettkostnad, basert på 500 Mkr i utjevningssbeløp

1.1 Introduksjon til tariffutjevning

I dag er det store forskjeller i nettleien avhengig av hvor nettkundene bor, og likere nettleie har vært en hyppig debattert politisk sak de seneste årene. I 2019 ba Stortinget regjeringen utrede hvordan man kan utjevne nettleien for alle forbrukere gjennom et mest mulig effektivt organisert strømmnett. Utredningen ble levert i form av RME høringsdokument 01/2019¹, hvor NVE-RME leverte sine faglige anbefalinger knyttet til utjevning av nettleie.

I høringsdokument 01/2019 deler NVE-RME utjevningsordningene inn i to aktuelle kategorier;

- Tilskudd til reduksjon av høy nettleie; og
- Brukerfinansiert tariffutjevning, hvor kostnadene i strømmettet blir jevnet ut og dermed jevnes ut for alle nettkunder

Historisk har NVE-RME beregnet tilskudd til utjevning av nettariffer ved å ta utgangspunkt i nettselskapenes gjennomsnittlige nettkostnad per kWh. Denne metodikken baserte seg på å dividere relevante nettkostnader med levert energi og kan være en anvendbar beregningsmetode i forbindelse med tariffutjevning.

Midlene til tariffutjevning har tidligere blitt bevilget over statsbudsjettet, og har variert kraftig fra år til år. I 2018 og 2019 ble det eksempelvis ikke bevilget tilskudd til utjevning av nettariffer. Et alternativ til en tilskuddsordning finansiert over statsbudsjettet er en *brukerfinansiert* utjevning. En slik utjevning vil i større grad kunne ivareta kontinuiteten i bevilgning av midler fra år til år. Ved et slikt alternativ beregnes tilskudd på lik linje som tidligere, mens nettkundene betaler en avgift som går til utjevning av nettleien i Norge.

Distriktsenergi anbefaler en brukerfinansiert modell basert på NVEs metode for å bevilge midler til tariffutjevning, men støtter at beregningsgrunnlaget fra den tidligere tariffutjevningsordningen videreføres.

1.2 Grunnlag og utgangspunkt for tariffutjevning

Da tilskuddsordning for utjevning av nettariffer var på plass, benyttet NVE-RME en relativt enkel metode som gjør det mulig å rangere nettselskapenes kostnader, samt identifisere hvilke nettselskaper som hadde høye kostnader. Nettselskapene tildeles årlig en inntektsramme basert på sammenlignende analyser av økonomiske- og tekniske data. Samlet inntektsramme for alle nettselskaper, eksklusiv Statnett, er beregnet til 19,2 mrd. kr i varsel om inntektsrammer for 2020. De relevante kostnadene ble hentet fra økonomiske databaser som benyttes blant annet i forbindelse med fastsettelse av disse inntektsrammene.

Distriktsenergi har foreslått at samme metode benyttes dersom tariffer skal jevnes ut delvis eller i sin helhet. NVE-RME har allerede lang erfaring med å forholde seg til gjennomsnittlig nettkostnad som et fordelingskriterie. Å basere seg på dette kriteriet vil kunne være fordelaktig, da det eksisterer veletablerte rutiner for å identifisere hvilke selskaper som har en høy tariff i dag.

1.3 Valg av målsetning for tariffutjevningen

Basert på gjennomsnittlig nettkostnad som kriterie for hvilke selskaper som skal motta midler til tariffutjevning er det videre nødvendig å sette et konkret mål for tariffutjevningen. Målet kan være knyttet til en maksimal nettleie alle kunder i Norge skal møte (eksempelvis 35 øre/kWh) eller en fast årlig andel av bransjens inntektsramme (eksempelvis 3 %, ekskl. Statnett) som skal gå til tariffutjevning, alternativt et fast beløp årlig (eksempelvis 500 millioner kroner).

¹ http://publikasjoner.nve.no/rme_hoeringsdokument/2019/rme_hoeringsdokument2019_01.pdf

1.4 Hvordan kan tariffutjevningen finansieres?

Distriktsenergi har også foreslått en forutsigbar ordning som vil være brukerfinansiert og dermed ikke vil være avhengig av forhandlinger om statsbudsjettet fra år til år. Til forskjell fra en finansiering over statsbudsjettet vil en brukerfinansiert utjevningsordning medføre en avgift for nettkundene. Denne avgiften kan enten knyttes til forbruk (kWh) som for eksempel elavgiften eller Enova-avgiften, eller knyttes mot et fastledd (kW) for å unngå å svekke prissignaler knyttet til innføring av effekttariffer på sikt. Mens alle vil betale avgiften, vil kunder hos selskaper med høy gjennomsnittlig nettkostnad få redusert nettleie (via tilskudd) og kunder hos selskaper med lavere gjennomsnittlig nettkostnad få tilsvarende økt nettleie.

1.5 Hva innebærer en brukerfinansiert tariffutjevning?

Distriktsenergi har vurdert hva som skal til for å bidra til det de mener er en fornuftig og reell utjevning. Øvelsen er basert på innrapporterte-tall for 2018 og gjennomsnittlig kostnad per kWh er basert på modellen NVE har lagt til grunn tidligere, og som ble presentert i kapittel 1.2 i dette dokumentet. Tabell 2 viser hvor stor utjevningsspotten må være for å nå målsetningen om eksempelvis maksimal nettleie på 45 øre/kWh for samtlige nettselskaper. En slik utjevning medfører at åtte nettselskaper mottar omfordelte midler, brukerfinansiert gjennom en ekstra avgift som koster en vanlig husholdning med 20 000 kWh 8 kr årlig (eks. mva).

Tabell 1: Sammenheng mellom ambisjon for maksimal nettleie og omfordelinger blant nettkundene

Maks. nettleie i øre/kWh	Utjevningsspott	Antall selskaper som får en reduksjon i nettleie	Tilsvarende avgift i øre/kWh	Beløp for en husholdning (20 000 kWh i forbruk)
45 øre/kWh	30 Mkr	8	+ 0,04 øre/kWh	8 kr/år
40 øre/kWh	109 Mkr	18	+ 0,14 øre/kWh	28 kr/år
35 øre/kWh	297 Mkr	32	+ 0,38 øre/kWh	76 kr/år
33 øre/kWh	500 Mkr	40	+ 0,64 øre/kWh	128 kr/år
30 øre/kWh	701 Mkr	55	+ 0,90 øre/kWh	180 kr/år

Tabellen gir en indikasjon på størrelsen på utjevningsspotten, hvor mange selskaper som vil motta omfordelte midler og hva omfordelingen vil koste nettkundene årlig i kroner og øre. I det videre vil notatet gi eksempler basert på en utjevningsspott på 500 Mkr.

1.6 Hvordan påvirker tariffutjevning nettselskapene?

Basert på siste tilgjengelige tall for bransjen fra 2018 er den gjennomsnittlige nettleien på 28 øre/kWh (ekskl. mva og EI-avgiften)². For å illustrere hvordan en utjevningsordning ville påvirke nettselskapene tas det utgangspunkt i to selskaper; Selskap A og Selskap B. Selskap A har i dag en nettleie noe under snittet, mens Selskap B har en nettleie godt over snittet. Vi tar videre utgangspunkt i en tenkt utjevningsordning med en pott på 500 millioner kroner som brukerfinansieres av nettkundene, og deretter omfordeles blant selskapene i bransjen. Dette utgjør om lag 2,6% av de totale inntektsrammene til nettselskapene ekskl. Statnett. En slik ordning ville medføre at ingen nettselskaper har en nettleie høyere enn ca. 32 øre/kWh (ekskl. avgifter). Hver husstand i Norge ville måtte betale ca. 128 kr pr. år (ekskl. mva) via en utjevningsavgift³ for å muliggjøre en utjevning i

² Merverdiavgift og elavgift er ikke tatt med i øvelsen.

³ Basert på et gjennomsnittlig årlig forbruk på 20 000 kWh.

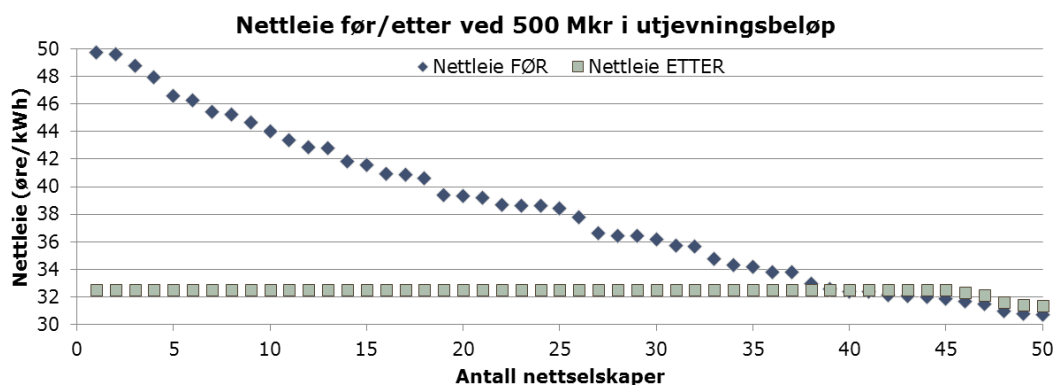
denne størrelsesordenen. Resultatene for Selskap A og Selskap B oppsummeres i Tabell 2, og er basert på forutsetningene om et gjennomsnittlig forbruk på 20 000 kWh/år.

Tabell 2: Illustrasjon av hvordan to nettselskaper og deres kunder påvirkes av tariffutjevning (alle tall ekskl. avgifter)

	Selskap A	Selskap B
Nettleie FØR	25,3 øre/kWh	45,2 øre/kWh
Årlig regning FØR	5 060 kr	9 040 kr
Vil motta utjevningssmidler?	Nei	Ja
Nettleie ETTER	25,9 øre/kWh	32,5 øre/kWh
Årlig regning ETTER	5 188 kr	6 508

En utjevning i størrelsesordenen 500 millioner kroner ville medføre en inkrementell økning i kostnadene for de fleste nettkundene, men medføre at alle norske nettkunder betaler maksimalt 32 øre/kWh i nettleie, der det i dag finnes selskaper med opp mot 50 øre/kWh i nettleie. Figur 1 illustrerer hvordan en utjevningsordning med 500 millioner kroner i utjevningssbeløp bidrar til å senke nettleien for de 40 selskapene med høyest gjennomsnittlig nettkostnad i dag.

Figur 1: Nettleie før og etter tariffutjevning for de 50 nettselskapene med høyest gjennomsnittlig nettkostnad, basert på 500 Mkr i utjevningssbeløp

I figuren illustrerer de blå plottene selskapenes gjennomsnittlige nettkostnad basert på 2018-tall, mens de grønne plottene illustrerer selskapenes nettleie etter tariffutjevning. Figur 1 viser at ved en utjevning på 500 millioner kroner ville de 40 nettselskapene med høyest gjennomsnittlig nettkostnad motta en form for tariffutjevning og følgelig få lavere nettleie, mens selskap 41 til 50 ville få en marginalt høyere nettleie enn i dag (konklusjonen gjelder også øvrige nettselskaper i bransjen).

1.7 Konkluderende tanker rundt tariffutjevning

Strøm er et nødvendighetsprodukt, og behovet for tilgang på strøm eksisterer både i distriktene og i byene. Problemstillingen rundt utjevning av nettleie har blitt hyppig diskutert blant myndigheter, politikere og aktører i bransjen i en rekke år. De siste årene har det kommet en rekke gjennomarbeidede forslag til hvordan tariffutjevning kan gjennomføres i praksis.

Tariffutjevning kan baseres på de kriterier NVE allerede legger til grunn, som sikrer videreføring av et fordelingsgrunnlag som allerede har vært i bruk i lang tid. For å sikre en forutsigbar og langsiktig utjevningsmodell kan det derimot være fordelaktig med en finansiering av utjevningen uavhengig av direkte bevilgninger i statsbudsjettet. En brukerfinansiert avgift som faktureres kundene kan her være et godt alternativ. Dette beløpet vil gå uavkortet til å redusere nettleien hos nettselskapene med høyest nettleie.

Siden nettleien av naturlige årsaker vil variere over tid, kan størrelsen på den årlige utjevningsspotten eksempelvis knyttes til en andel av bransjens totale inntektsrammer for å sikre fleksibilitet i utjevningsmodellen.